

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

ETTEVÕTLIKKUSE JA ETTEVÕTLUSÕPPE PROGRAMMI

UUDISKIRI

APRILL 2016

2

SISUKORD

- 3 | Kristi Täht ettevõtlikkusest. Intervjueerivad Taavi Rebane ja Maarja Loorents
- 5 | Õppurite äriideede arendusprogramm startis edukalt
 - 6 | Loomehäkk
 - 7 | Ideede raju
 - 9 | Ideede öö
- 11 | Ettevõtlusõppe programm toetab koostööd
- 13 | Milline inimene on ettevõtlik?
- 15 | Ettevõtlushäkk on üldpädevused
- 17 | Põnevaid tegevusi õpilastele ja üliõpilastele
- 18 | Kontaktid

KRISTI TÄHT ETTEVÕTLIKKUSEST

Intervjueerisid Taavi Rebane ja Maarja Loorents

Auhindadega „Parim ettevõtja 2014” ja „Aasta noor naisettevõtja 2015” pärjatud Kristi Täh (33) on inimene, kes ei usu „mulli ajamisse” ning kellel on alati tagavaraplaan olemas juhuks, kui esialgne mõte ei tööta. Ta tõusis Eesti ettevõtlusmaailma tippu, kui ostis kolme kuu jooksul välismaalastelt tagasi kaks ettevõtet – pesutootja Marati ja tekstiiliettevõtte Qualitex. Hetkel on Täh vallutamas Ameerika turgu, kus klient on kuningas ja võimaluse läbilöögiks võib leida isegi hotelli basseini äärest. Võtsime temaga ühendust, et saada teada, mida arvab üks edukas naisettevõtja ettevõtlusest ja ettevõtlikkusest.

Mida peate Teie ettevõtlikkuseks?

„Üldjuhul seda, kui inimene oskab ja tahab leida lahendusi probleemidele. Selleks et läbi lüüa, tuleb unustada kõik sellised mõtted, nagu: „Mina küll ei helista sinna” või „Mina küll ei hakka sinna minema ja ei küsi seda”. Alati peab olema plaan ja siis veel mitu tagavaraplaani, juhuks kui üks või teine olukord ei tööta. Tuleb inimestega suhelda, küsida, uurida ja kohale minna, sest pahatihti kõik need inimesed,

kes alustavad, ei julge mõne tähtsama inimese juurde minna. See on suur viga! Kõik need tähtsad inimesed on ka oma teed kunagi oma toanurgast või garaazist alustanud. Nendelt võid saada parimaid nõuandeid, sest nad on reaalselt kõik need sammud ja protsessid läbi teinud ning teavad, millest räägivad. Tegelikuses on nad väga lahked soovitusi jagama.”

Kuidas saaks noor inimene end ettevõtlikumaks arendada?

„Noorel tasuks katsetada täiesti omaette elamist sissetulekutest, mis ei tule tema vanematelt. Tihtilugu ei oska noored rahadega ümber käia ja kui ikka kulud ülepea kasvama hakkavad, siis tekib ka olukord, kus noor hakkab rohkem lahendusi välja mõtlema ja sellega ka ettevõtlikumaks arenema.”

Mis oleksid esimesed sammud oma ettevõtlusega alustamiseks?

„Tähtis on, et eeltöö on tehtud ja numbrid kirja pandud. Äri ei ole lihtne ja enamik põleb suhteliselt kiiresti läbi. Kuid võimalus tulemusteni jõuda tekib ainult siis, kui asjad on läbi mõeldud. Rapsida ei ole mõtet ja sa pead ikka natukene teadma ka, mis sa teed.”

Mis on ühe eduka ettevõtte saladus?

„Numbrid ja müük.”

Kuidas algas Teie ettevõtja tee ja mis põhjustel sellise valiku tegite?

„Minu ettevõtja tee hakkas varakult. Ma olin 15 või 16. Valisin ettevõtluse, sest ma soovisin, et mul oleks nii palju vaba aega, kui ma tahan, ja teenimise võimalused oleksid suuremad. Oma ettevõttesse panustan ma sada protsenti ja ma saan alati ise kontrollida kõike. Kui ma töötaksin kellegi alluvuses, siis oleks väga palju vahelülisid ja kui midagi valesti läheks, siis oleks palju inimesi, keda süüdistada. Enda asja ajades ma teenin rohkem, olen oma aja peremees ja minu võimalused ei ole piiratud.”

Milline omadus on ettevõtja juures Teie arvates kõige tähtsam?

„Tahtejõud ja läbilöögivõime. Samuti on tähtis ka müümisoskus. Sa pead oskama oma toodet või teenust müüa. Kui ise ei oska, siis võta endale tööle väga hea müügiinimene ja maksa talle väga head palka. Müük on kõige olulisem. Ettevõtluse eesmärk on raha teenida. Minul ei ole võimalik seda hobikorras teha, sest kõik mis ma valmis teen või toodan, pean ma suutma ka maha müüa.”

Kas Teil on kogemusi ka teiste riikidega koostöös? Olete praegu Ameerikas, kas võiksite palun kirjeldada, milline on seal ärikultuur?

„Ameerikas põhineb siia maani kõik minu isiklikul personaalsel kontaktil, mis ma olen loonud inimestega suheldes. Tihti peab seda tegema sõna otseses mõttes hotellis basseini ääres või tärnivanurgal. Siin tahavad kõik teada, kes on selle teenuse või toote taga. Õigete inimesteni jõudmine võtab aega, aga see on seda väärt, sest nii ehitad endale n-ö ajalugu. Samuti on tähtis, et sa klienti ei petaks. Mul on üks hea väljend selle kohta: „*Say what you do, do what you say, and don't do it in the mean way!*“. Kui meil Eestis kedagi petetakse või müüakse kehv toode, siis inimesed lihtsalt enam ei tegele selle inimesega või brändiga. USA-s klienti pettes kirjutatakse sellest absoluutselt igasse foorumisse ja siis on küll pidu läbi.”

Kuidas maandate stressi, mis paratamatult ettevõtlusega kaasneb ja kuidas laete patareisid?

„Ma jooksen iga päev seitse-kaheksa kilomeetrit. Lisaks sellele võtan ma päevas tunni, et olla täiesti üksinda.”

Eestis on alustatud tegevusega „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel“ (Ettevõtlusõppe programm). Ettevõtlusõppe programmi eesmärk on kujundada noortes ettevõtlikku hoiakut ja arendada praktilist ettevõtlusõpet kõigil haridustasemetel, sh arendada valdkondade- ja rahvusvahelisi ning rühmatöö õppevorme. Mis oleks Teie kui ettevõtja ootused taolisele programmile?

„Minu ainus ootus või soovitus on see, et kui te tahate inimesi suunata rohkem ettevõtlikkusele, siis suunake nad reaalsesse ellu. Inimestel on vaja reaalset kogemust, mida teatud olukorras teha ja mis päriselt juhtub, kui üks või teine asi ei õnnestu. Kogemust, kus tuleb päriselt hakkama saada ja oma toode või teenus maha müüa.”

Milles näete suurimat probleemi meie hariduses ja ettevõtluskeskkonnas? Mida tuleks muuta? Mis on hea? Mida tuleks hoida?

„Keegi ei usu 18-20 aastastesse inimestesse. Isegi, kui neil on hea idee, siis neil pole kogemust. Keegi ei julge neile raha ja vahendeid anda. Nii kahjuks meie majandus ei tõuse ja me olemegi kogu aeg kuskil kinni. Selline on ka tänane olukord meie riigis. Selleks, et raha teenida, tuleb esmalt ikka raha välja anda. Alles siis saab raha tagasi tulla. Vähesed mõistavad, et raha toodab raha.”

KRISTI TÄHE ETTEVÕTTED:

- Omandas aastal 2014 ettevõtted Marat OÜ ja Qualitex AS;
- Marat OÜ 2014. aasta müügitulu oli 387 018 eurot, ärikasum 45 215 eurot, töötajate arv 14;
- Qualitex AS 2014. aasta müügitulu oli 3,9 miljonit eurot, ärikahjum 2,5 miljonit eurot, töötajate arv 104.

ÕPPURITE ÄRIIDEEDE ARENDUSPROGRAMM

STARTIS EDUKALT

Õppurite jaoks sai ettevõtlusõppe programm hoo sisse eelinkubatsiooni ehk üle-eestilise äriideede arendusprogrammi avalaagritega „Loomehäkk“, „Ideede raju“ ja „Ideede öö“. Äriideede arendusprogramm pakub nii kõrg-, kutse- kui ka üldhariduse tasemel õppijatele praktilise väljundiga ettevõtlusalast õpikogemust, mis julgustab noori edaspidi ettevõtlusega alustama.

Eelinkubatsiooni käigus arendavad noored oma idee ärimudeliks. Meeskondadel tuleb endale selgeks teha, miks, mida, kellele ja kuidas nad kavatsevad pakkuda. Programm on semestripõhine ja see on avatud kõigile kõrg- ja kutsekoolide õppuritele. Alustatakse avalaagrite ehk inspiratsiooniseminaridega uute ideede leidmiseks. Sellele järgneb idee ja meeskonna arengut toetav neljakuuline praktiline koolitus. Meeskonnad saavad tuge ettevõtjatest mentoritelt ja valdkonna asjatundjatelt. Iga semestri lõpus toimuv võistlusel esitlevad meeskonnad oma ärimodelit. Õpilastele ja tudengitele on kõigis tegevustes osalemine tasuta.

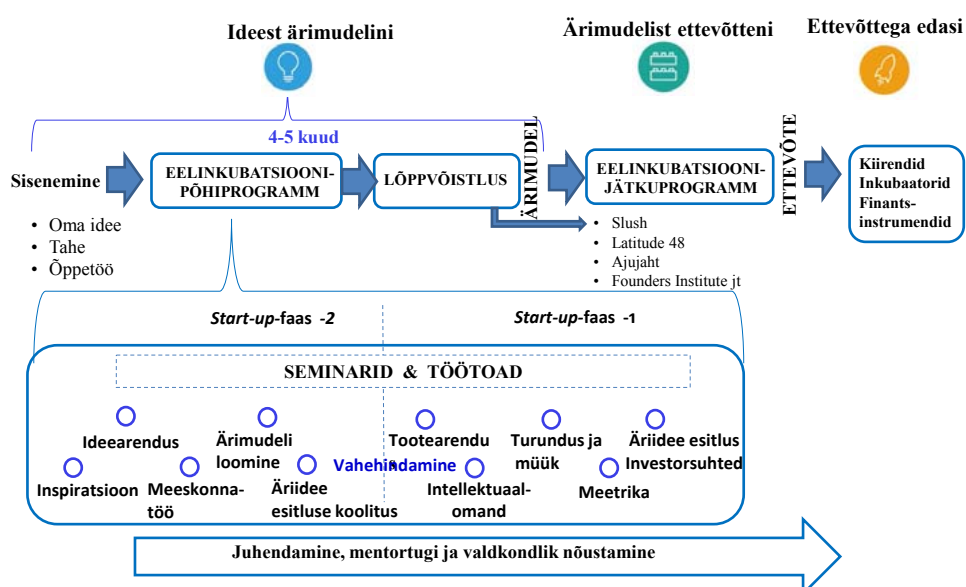
Eelinkubatsiooni jätkutegevustes tehakse koostööd Eestis tegutsevate ettevõtlusinkubaatorite ja kiirenditega, et pakkuda meeskondadele võimalust arendada oma ärimodelit edasi, kasutades vajaduse korral mentoreid ja tuge lisarahastuse leidmisel.

Eelinkubatsiooni programmi koostamisel on lähtutud eri haridustasemetel juba toimuva ettevõtlusõppe ja lennuka äriideega väikeettevõtete – iduettevõtete ehk *start-up*-ettevõtete – arendustegevuste parimatest praktikatest. Eelinkubatsiooni juhtkeskusi on kolm: Tallinna Ülikoolis keskendub programm loomeettevõtlusele, Tallinna Tehnikaülikoolis tehnoloogiaettevõtlusele ja Tartu Ülikoolis valdkondadeüleste äriideede arendamisele.

2016. aastal on kavas toetada kokku umbes 80 meeskonda, kelle ideest on programmi lõpuks välja arendatud perspektiivikas ärimudel.

Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Estonian Business School, Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Eesti Kunstiakadeemia ja Eesti Maaülikool teevad ettevõtlike noorte inspireerimiseks eelinkubatsiooni kaudu tihedat koostööd kutse- ja rakenduskõrgkoolide ning ettevõtluse tugiorganisatsioonidega.

Eelinkubatsiooni protsess

„LOOMEHÄKK” PANUSTAB LOOMEETTEVÕTLUSSE

Tallinna Ülikool ja Digix

Jaanuari viimastel päevadel tõi Tallinna Ülikooli Balti Filmi- ja Meediakoolis esmakordselt aset leidnud loomevaldkonna *hackathon* „Loomehäkk” kokku üle saja huvilise. Kahe päeva jooksul käidi välja hulk põnevaid loomingulisi ideid, mida võiks ettevõtluse kaudu teoks teha.

Loomehäkk. Foto: Külliki Tafel-Viia

Eesti Rahva Muuseum, Eesti Rahvusringhääling, Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Estonian Business School, Ettevõtluskõrgkool Mainor, Eesti Filmi Instituut, rida firmasid nagu Microsoft Eesti, Mooncascade, Fondia, Telia, BrandManual, CreativeMobile, GameFounders, MusicEstonia ning muidugi Tallinna Ülikool ise olid esindatud rohkem kui 20 mentoriga, kes häkkijaid juhendasid.

Parimatele olid „Loomehäki” partnerid pannud välja rea eriauhindu. Kolm neist, kokku 25 000 eurot said Euroopa digitaalse kultuuripärandi platvormilt Europeana nende digipärandikogusid kõige paremini kasutanud meeskonnad VR Quiz, Postcarding ja Language of History. Virtuaalreaalsusrakendust ajaloo mänguliseks kogemiseks arendav meeskond VR Quiz sai parima kunstivaldkonna preemia, audiovisuaalvaldkonna preemia pälvis meeskond Sipsik.

Idee võtab vormi. Foto: Külliki Tafel-Viia

Võidukas meeskond PRAP. Foto: Külliki Tafel-Viia

Kolm „Loomehäki” auhinda võitis meeskond PRAP, kes töötas kahe päeva jooksul välja rakenduse, millega saab korraldada lihtsamalt kultuuriüritusi, kontserte ja meediatootmist. Peauhind võimaldab PRAPil jätkata rakenduse arendamist loovmeedia inkubaatoris DIGIX. PRAP sai ka parima muusikarakenduse ja publikuauhinna.

Teise auhinna võitnud meeskond Kool arendab töövahendit õpetajatele. Kolmandale kohale tulnud meeskond Sipsik teeb ristmeediarakendusi 2018. aastal valmivale lastefilmile Sipsik.

„Loomehäki” korraldasid inkubaator Digix ja Tallinna Ülikooli Avatud Akadeemia, üritust kaasrahastati Euroopa Liidu tõukefondidest.

„IDEEDE RAJUGA” MAAILMA MUUTMA

Tartu Ülikool, Ideelabor

Harald Lepisk kuulutas
„Idee raju” avatuks. Foto: Andres Tennus

18. veebruaril kogunes Tartus ligi 250 noort Athena keskusesse, selleks et leida maailma muutvaid ideid. Õhus oli tunda ootusärevust, kui saalitäis teotahtelisi noori kuulas õhtujuhi Harald Lepiski avasõnu ideede genereerimisele. Kärmelt jaguneti laudkondadesse, kus ootasid inspireerijatena ees 22 uue põlvkonna ettevõtjat, valmis aitama noortel jõuda ideedeni, mida maailm võiks vajada.

Enne ideede jahi algust jagasid kolm noort ettevõtjat – Rainis Venta taaskasutatavat pesupesemise süsteemi arendavast ettevõttest ReLaDe, Kei Karlson firmast GoWorkaBit ning Marko Oolo Investeerimisklubist ja TransferWise’ist – kogemuslugusid, kuidas nad praeguseks on jõudnud sinna, kus nad on, ning millele peaksid tulevased *start-up*-ettevõtjad kindlasti mõtlema.

Investeerimine on noorte seas populaarne

Kõige populaarsemaks osutus Marko Oolo laud, kus arutati investeerimise valdkonna ideid ja otsiti vastust küsimusele, kuidas investeerimise abil 30-aastaselt „pensionile” minna. Jõuti järeldusele, et esmalt peab endale selgeks tegema põhjused, miks tahetakse 30-aastaselt pensionile minna. Seejärel saab mõelda, kus finantsiliselt hetkel ollakse ning kuhu soovitakse jõuda.

Ideelaborist tuule tiibadesse saanud Psühhobussi asutaja Madis Vasseri lauas leiti, et on vaja rakendust „Virtuaalne sõber”, mis tuletab meelde, millal miski on vaja ära teha ja annab märku, kui on aeg puhkuseks.

Üritusel osalenud Arengufondi juht Pirko Konsa ütles, et lauajuhid ei tulnud siia mitte noori õpetama, vaid uurima, kuidas noored mõtlevad ja asju näevad: „Minu eesmärk oli kuulata teistsuguseid ideid ja ma olen tulemusega väga rahul. Väga huvitav ja õpetlik üritus oli.”

Kas tuleb ideed? Foto: Piret Arusaar

Hakkab looma! Foto: Piret Arusaar

„Töösituatsioonis jäävad inimesed tihti oma ideedesse kinni. Saadakse aru, et mitte miski ei tööta ja lastakse jõuetult käed rippu,” rääkis lauajuht Tõnis Saag Sportlyzerist. Ta leidis, et selline ideede raju peaks ka ettevõtetes endis toimuma: „Isegi kui kõik värsked väljapakutud ideed ei olegi asjakohased, aitavad need mõttekrambist välja tulla.”

Tiimitöö.
Foto: Piret Arusaar

Suur huvi ürituse vastu üllatas korraldajaid

Tartu ülikooli Ideelabori juht Maret Ahonen tunnistas, et nii suurt huvi ürituse vastu ei oleks nad osanud oodatagi: „Osalejate hulk ja tagasiside üritusele annavad kinnitust, et Ideelabori tegevust noorte ettevõtluse toetamisel on vaja. Noored tahavad ise panustada, luua oma ideest ettevõtte ning anda seeläbi panus Eesti majanduse konkurentsivõime tõusule.”

Mareti sõnul jäid kõlama mõtted, et järjekindel tegutsemine ja oma tegevusest õppimine viivad sihile ning oluline on märgata, kui oled läbipõlemise äärel: „Nii tavalise kui ka *start-up*-ettevõtte loomine nõuab palju tähelepanu, mille juures antakse endast sageli 110 protsenti ja rohkemgi. Kuid seejuures tasub tegutseda läbimõeldult – ülesandeid meeskonna sees delegerides.”

Üritus oli kõrg- ja kutsekoolide õppuritele suunatud eelinkubatsioonitegevuste ehk praktilise ettevõtlusõppe programmi avaüritus. Tartu Ülikooli ettevõtlus- ja innovatsioonikeskuse juhataja Andres Kuusik leidis, et „Ideede raju” oli igati õnnestunud: „Heameelt teeb, et realiseerus programmi üks eesmärke – eri õppeasutuste tudengite ja õpilaste kaasamine.”

Sündmusel osalesid üliõpilased ja õpilased Tartu Ülikoolist, Eesti Maaülikoolist, Tartu Kunstikoolist, Tallinna Tehnikaülikoolist, Tallinna Tehnikakõrgkoolist, Tartu Kutsehariduskeskusest, Miina Härma ja Hugo Treffneri Gümnaasiumist.

„Ideede raju” korraldas – Ideelabor koos abilisega.
Foto: Andres Tennus

Pilguheit „rajule” ülalt.
Foto: Andres Tennus

„IDEEDE ÖÖ” MEKTORYS

Tallinna Tehnikaülikool, Mektory

Ideede ööl oli rohkelt osavõtjaid. Foto: Rasmus Reino

„Ideede öö” ja TTÜ eelinkubatsiooni programmi avas piduliku kõnega TTÜ rektor akadeemik Jaak Aaviksoo, kes on TTÜ noorte ettevõtlikkuse arendamise programmi patroon. Tema sõnavõtust jäi kõlama mõte, et maailm on muutunud ja paljud noored ei lähe pärast kooli lõpetamist palgatööle, vaid teevad juba ülikoolis endale ettevõtte ning võivad olla 30ndatesse jõudes juba miljonärid. Avaüritusele lisas pidulikkust autasustamise tseremoonia – ERGO Insurance SE ärikorralduse ja innovatsiooni juht Dominic Otto andis üle preemiad parimatele kindlustusvaldkonna äriideede autoritele, kes osalesid ERGO ja Mektory üliõpilaste kindlustuse äriideede konkursil.

Pärast ametlikku osa sukeldusid õpilased koos ettevõtete käivitamise valdkonna säravate tähtedega ideedemaailma. Uute ettevõtete loomise guru ja entusiast Yrjö Ojasaar tõi säravaid näiteid ideedest, mis on maailma muutnud, näiteks *start-up* Netflix, mis lõi filmitööstusel jalad alt, või siis AirBnB, kes ületab tubade arvu poolest juba mitmekordselt suuri hotellikette. Idufirma VitalFields asutaja Martin Rand rääkis väga elava loo oma eluteest, kuidas tema elu ettevõtjana on käinud üles- ja allamäge. Alla

Avasõnad rektor Aaviksoolt.

Foto: Rasmus Reino

Dominic Otto hakkab auhindu jagama. Foto: Rasmus Reino

22. veebruari õhtul kogunes üle 120 ettevõtliku õppuri ülikoolidest, kõrgkoolidest ja kutsekoolidest Tallinna Tehnikaülikooli Mektory keskusesse, et avada TTÜ Mektory eelinkubatsiooni programm „How to Start Up 2016”. Noored kokku toonud üleskutses lubati, et saab teada, kuidas leida endale head äriideed, kuidas olla julge ja mõelda suurelt. Tulijad ei pidanud pettuma – lennukate äriideedega edukalt turule jõudnud ettevõtjad külasid noored üle inspiratsiooni- ja motivatsioonikõnedega, idufirmade loojad jagasid oma kogemusi ja kogu ürituse arutlused ja tegevused keskendusid ideede teemale.

andmata elas ta üle autoõnnetuse, võttis end töötuks ja tegeles oma firmaga, kuni saavutas edu. Ta kaasas veerand miljoni euro suuruse investeeringu ja tõusis *start-up*-maailma täheks, vallutades Euroopa. Öhtu eredaim täht oli Technopoli Inkubaatori juht Martin Goroško, kes andis endast kõik, et trennida kohalviibijatest väledad ideede genereerijad. Ja juba kõlaski saalist põnevaid ideid – näiteks „tark kohvitass”, mis ütleks kohvimasinale, millist kohvijooki kasutaja eelistab või mobiilirakendus konverentsikülalstajale, mis tuletab külalstajale meelde, et ta konverentsil uusi tutvusi looks, mitte ei tegeleks oma nutiseadmega.

Samuti pakuti välja ideedena näiteks toiduraiskamist monitooriv äpp, toidukettide ostuajalugu analüüsiv süsteem ning busside reaajas jälgimise süsteem, mis aitab õigel ajal bussi peale jõuda.

Osalejad ütlesid, et nad said avaürituselt kaasa julgust ja inspiratsiooni hakata oma hulle mõtteid ellu viima. Sai selgeks et tegutsemist ei tohiks karta ning on tähtis mõista, et alustamiseks ei ole ilmtingimata vaja omada suurt rahakotti.

Pärast tõhusat ideede treeningut rääkis mitmel alal talendikas tegija Taaniel Uleksin ettevõttest Smart Load Solutions oma hobist – tantsutreeningutest. „Ideede öö” lõpetuseks viskasid TTÜ Saltopoisid üllatusesinejatena mõned saltod ja panid ka tudengid meeskondadena mitmeid kehalisi meeskonnatöö harjutusi tegema. Jäid ju ürituselt kõlama mõtted: alusta kohe ja leia endale meeskond!

Edasi minnakse inspireerituna ja motiveerituna ning paljude heade ideedega. Et mitte lasta headel ideedel raisku minna, toimuvad igal esmaspäeval TTÜ innovatsiooni- ja ettevõtluskeskuses Mektory töötoad ja loengud idufirmade rajamise põhitõdedega tutvumiseks.

Pane oma idee kasvama!

Inspiratsioonijuttu ajab Yrjö Ojasaar.

Foto: Rasmus Reino

Martin Goroško kutsub ajurünnakule.

Foto: Rasmus Reino

Motiveerija Martin Rand.

Foto: Rasmus Reino

Inspireeriv! Alusta kohe! Koostööproov.

Foto: Rasmus Reino

ETTEVÕTLUSÕPPE PROGRAMM

TOETAB KOOSTÖÖD

Ettevõtlikkuse arendamise vajadus ja ettevõtlusõpe on viimasel ajal saanud mitmesugustel foorumitel ja ajakirjanduses järjest rohkem tähelepanu. Küsisime programmi sisutegevustega seotud õppejõududelt:

MIS ON JUST SELLE ETTEVÕTLUSÕPPE PROGRAMMI TUGEVUSED?

Marge Täks

ettevõtlusõppe programmi sisujuht, Tartu Ülikool

Ettevõtlusõppe programmi kõige olulisem märksõna on koostöö – programm on disainitud selliselt, et see eeldab koostööd mitme osapoole vahel – õppurid, õpetajad, tööandjad jpt. Selline laiapõhjaline koostöö programmi eesmärkide elluviimisel eeldab kõikidelt osapooltelt pingutust, mugavustsoonist väljumist ja hariduse nägemist uudemast vaatenurgast. Oleme ju harjunud haridusasutustes igäüks eraldi oma asju ajama. Samas ettevõtlusõpe eeldab meeskonnatööd, ettevõtlikku suhtumist, avatust, uudseid innovaatilisi lahendusi ja praktilist tegutsemist. Ettevõtlusõppe programmi eesmärgid toetavad ühtlasi õpetaja ja koolijuhhi programmi eesmärke, kus muutuv, õppijakeskses õpikäsituses rõhutatakse ettevõtliku ja koostöise hoiaku ning loovuse ja innovaatsuse arendamise vajadust.

Piret Arusaar

ettevõtlusõppe programmi eelinkubatsiooni töörühma juht, Tartu Ülikool

Programmi toel on võimalik ellu kutsuda uusi haridustasemete üleseid initsiatiive ja tegevusi noorte ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe arendamiseks. Näiteks eelinkubatsiooni e äriideede arenguprogrammi on suurema või vähema eduga mõnes kõrgkoolis varasematel aastatel piloteeritud, kuid see on pigem jäänud ühe kõrgkooli keskseks tegevuseks. Ettevõtlusõppe programmi toel piloteeritakse aga täiesti uutset lähenemist eelinkubatsioonile, kus eri haridustasemete ja koolide õppuritel on võimalus ühises meeskonnas arendada maailma muutvaid ideid, jagada mitmesuguseid teadmisi ja kompetentse, katsetada meeskonnatöö valusid ja võlusid ning saada unikaalne kogemus parimate praktikute seminaridelt või mentornõuna. Kui mul oleks võimalik olla taas tudeng, kasutaksin kindlasti seda suurepärase võimaluse uude ja kasuliku ettevõtlusalase õpikogemuse saamiseks!

Mervi Raudsaar

*programmi ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe pädevuste arendamise töörühma juht,
Tartu Ülikooli ettevõtluse õppetooli juhataja*

Ettevõtlusõppe programmi tugevus on eelkõige koostöö kõrgkoolide vahel – siin programmis ei ole iga kõrgkool eraldi, nad ei ole omavahel konkurendid, vaid kõik tegutsevad kooskõlastatult ühe eesmärgi nimel. Enamgi veel. Kõrgkoolid teevad koostööd kutseharidusasutuste ja üldhariduskoolidega, kaasates nende õpilasi üritustesse. Kõrgkooliõppejõud arendavad koos õpetajatega uusi meetodeid ja õppemooduleid ning korraldavad ettevõtlikkuse ja ettevõtluse täienduskoolitusi. Peetakse silmas, et kool, kutsekool, kõrgkool peab muutuma ettevõtlikumaks ning õppetöö õppijakesksemaks ja elulähedasemaks. Ettevõtlusõpe soodustab selliseid arenguid. Liigutakse selles suunas, et iga koolilõpetaja võiks olla valmis vajaduse korral ka ise endale ja teistele tööandjaks hakkama või siis olema ettevõtlik, vastutustundlik töötaja, miks mitte ka kogukonna elu edendaja. Muutmaks mõtteviisi, ei piisa pingutustest haridussüsteemi sees, seepärast on programmi partneritena kaasatud arenduskeskused, ettevõtjad ja nende esindusorganisatsioonid. Katsutakse leida parimad koostöövõimalused ja tegevused ühiste sidusgruppidega.

MILLINE INIMENE ON ETTEVÕTLIK?

Iga uudiskirjas vastavad programmi sihtrühmadesse kuuluvad inimesed teemakohasele küsimusele. Sel korral vastasid tudengid, õpetajad, õppejõud ja tööandjad küsimusele:

MILLINE INIMENE ON ETTEVÕTLIK?

Sander Gansen

Tartu Ülikooli õigusteaduste tudeng, juhib turundustegevusi idufirmas Shipitwise ning ettevõtluskiirendis Startup Wise Guys.

Ettevõtlik inimene tunnetab enda ümber probleeme ning näeb vaimusilmas neile lahendusi. Ta mitte lihtsalt ei näe neid võimalusi, vaid võtab enda ülesandeks need täide viia. Edasi tekib juba filosoofiline küsimus, mis teda selleks ajendab. Kuid põhiline on see, et talle meeldib lahendada seni lahendamata probleeme.

Marlen Ulrika Elisabet Kakkori

Tallinna Ülikooli politoloogia 1. aasta magistrant, Tallinna Ülikooli üliõpilasesinduse esimees, „Loomehäki” võidutiimi PRAP liige

Ettevõtlik inimene võtab vastutuse oma elu eest. Elu ei juhtu temaga, vaid tema valib oma tee ja viib end võimalustele lähemale. Ta märkab probleemide asemel võimalusi ning suurendab enda õnne šansse end põnevatesse situatsioonidesse asetades. Ettevõtlik inimene teab, et julgus ei ole hirmu puudumine, vaid mõistmine, et midagi on elus olulisemat kui hirm. Eesmärk on kuupäevaga unistus – ettevõtlik inimene seab eesmärgid, tegevusplaani ja viib need ellu. Iga päev töökalt tükikese suurest eesmärgist täites jõuab tulemuseni.

Karmo Kurvits

Võru Gümnaasiumi direktor ja ettevõtlusõpetaja, juhendanud õpilasfirmasid kuus aastat

Minu jaoks on ettevõtlik inimene see, keda iseloomustab unistamise kõrval ka arukas ja tulemuslik tegutsemine. Ettevõtlik inimene on hulljulge, avatud, uuendusmeelne ja loov, kuid vajadusel tulemuste saavutamisel ka kannatlik. Ettevõtlik inimene on see, kes kujundab ja muudab ühiskonda, mitte ei ole ühiskonnas toimuvate protsessidega kohaneja. Ettevõtlik inimene on inspireeriv – ta paneb ka teisi iseendasse uskuma, aktiivsemalt mõtlema ja tegutsema.

Krista Savitsch

Tabasalu Ühiskümnaasiumi ettevõtlusõpetaja, õpilasfirmade juhendaja, Junior Achievement Eesti aasta ettevõtlusõpetaja 2015

Milline on ettevõtlik inimene? Väga huvitav küsimus. Ettevõtlik inimene on loov, leidlik, positiivne ja teotahteline. Mina arvan, et kõik inimesed ei pea olema ettevõtjad, küll aga võiks iga inimene olla pisutki ettevõtlik. Igas inimeses võiks olla sisemist tahet tegutsemiseks. Mõtleme ju tihti, et kuidas hoida oma kulutusi kokku, kuidas paremini planeerida oma aega, kuidas leida parim lahendus peas kummitavale küsimusele, kuidas teha midagi paremini, kui seda tegin eile. Ettevõtlik võib olla iga inimene meie ümber olenemata ametist, vanusest, soost ja väärtushinnangutest elule. Lõppkokkuvõttes on oluline positiivne hoiak, pühendumine, tegutsemine eesmärgi nimel ja usk oma unistuste täitumisse. Küll siis õnnestub ka iga ettevõtmine vaatamata paljudele takistustele ja karidele, mida me igapäevaselt ületama peame.

Kristjan Erik Liive

õpilasfirma programmi vilistlane, Tallinna 21. Kooli 12. klassi õpilane, õpilasmentorite programmis osaleja

Ettevõtliku inimese üks tunnus on soov pakkuda väärtust. Ta on aktiivne ning lahendusele orienteeritud. See ei pruugi väljenduda ainult toote või teenuse pakkumises, vaid ka näiteks ürituste korraldamises või kellelegi abi osutamises, variante on lõputult. Seda sorti inimene käib ringi n-ö lahtiste silmadega, leides endas indu proovida midagi teistsugust. Motivaatoriks on sageli tahe saada uusi kogemusi ja neist midagi õppida. Seejuures toovad ettevõtmised kindlasti kaasa ka raskuseid, kuid sihikindlus ja võime keskenduda olulisele aitavad nendega toime tulla. Lisaks on ettevõtlikud inimesed sageli positiivsema ellusuhtumisega, sest nad teavad, et igal olukorral on lahendus.

Urmas Varblane

Tartu Ülikooli ettevõttemajanduse ja innovatsiooni õppetooli juhataja, professor

Ettevõtlik inimene oskab olla positiivselt rahutu – näha alati võimalusi millegi tegemiseks, mida teised ei ole tähele pannud. Kuid võimaluste nägemise oskus eeldab ka võimet näha suuremat pilti ja selle raames antud äri võimalust. Ettevõtlik inimene on uudishimulik – ta tunneb huvi, miks mingid asjad just nii on korraldatud ja ei võta seda kui igaveseks kindlaks määratud. Julgus olla teistmoodi mõtleja on ettevõtliku inimese puhul samuti oluline. Ka peab olema ettevõtlik inimene hea auraga, kes suudab teisi veenda ja endaga kaasa minema kutsuda. Ettevõtlikud inimesed pigem ei ürita üksi maailma muuta, vaid otsivad liitlasi.

Fortumo OÜ

Tööandja

Ettevõtlik on inimene, kes probleemiga silmitsi seistes hakkab mõtlema, kuidas seda lahendada, mitte ei hakka välja mõtlema põhjendusi, miks seda lahendada ei saa. Ta võtab vastu uusi väljakutseid ja proovib erinevaid asju nii töös kui elus. Ettevõtlik inimene õpib kogu aeg, sealhulgas kriitikast, aga ei heitu sellest. Ta on hea sisemise põlemisega, suudab ennast pidevalt motiveerida, aga ka teisi sütitada ja kaasa tõmmata.

ETTEVÕTLUSPÄDEVUSED ON ÜLDPÄDEVUSED

Kuidas muuta inimeste hoiakuid nii, et nad tahaksid ise olla ettevõtlikumad? Kuidas õpetada ettevõtlust nii, et meil oleks rohkem ettevõtlikke kodanikke, ettevõtlikke töötajaid ja ettevõtjaid? Küsisime ettevõtlusõppe täienduskoolituste korraldajatelt:

MIDA PAKUVAD ETTEVÕTLIKKUSE JA ETTEVÕTLUSÕPPE PROGRAMMI TÄIENDUSKOOLITUSED JA MILLE POOLEST NEED ERINEVAD VARASEMATEST ETTEVÕTLUSÕPPE KOOLITUSTEST?

Külliki Tafel-Viia

*Tallinna Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi teadur,
programmi täienduskoolituste töögrupi liige*

Üldist raamistikku täienduskoolitustele annavad kindlasti ettevõtlusõppe programmi eesmärgid. Sellest lähtudes võime öelda, et ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitusi iseloomustavaks märksõnaks on kindlasti süsteemsus – süsteemne lähenemine ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe arendamisele kõigil haridustasemetel, k.a erilaadsete sihtgruppide hõlmamine ja koolitamine kõigil haridustasemetel. Samuti ka fookus üheaegselt nii sisule (ettevõtlusõppele, ettevõtlikkusele) kui selle õpetamisele ja nende kahe omavaheline tihe lõimimine. Teise olulise märksõnana täienduskoolituste puhul võiks rõhutada praktika- ja tegevuspõhisuse tähtsustamist ehk et selge rõhuasetus on koolitusel tehtud koolitatavate kaasamisele ja praktiliste näidete läbimängimisele, erisuguste meetodite järeleproovimisele.

Kindlasti oluline moment, mida ettevõtlusõppe programmi puhul tervikuna rõhutada ja mis väga hästi laieneb ka täienduskoolitusele, on tihe koostöö haridusasutuste, ettevõtjate jt ettevõtlikkuse arendamist ning ettevõtlusõpet toetavate osapoolte vahel. Koostöö on tähtis nii üldise raamistiku ja põhimõtete kujundamisel kui ka osapoolte tihedaks sidumiseks programmi tegevustesse: ettevõtjatele pedagoogikaalaste teadmiste pakkumine, samuti õppejõududele „päriseluliste” näidete toomine, kaasates ettevõtjaid koolitajatena.

Mervi Raudsaar

*Tartu Ülikooli ettevõtluse õppetooli juhataja, programmi ettevõtlikkuse
ja ettevõtlusõppe pädevuste arendamise töörühma juht*

Eriliseks teeb ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitused see, et koolitatavad on seotud eri haridustasemetega – koos on nii üldharidus- ja kutseharidustaseme õpetajad kui ka kõrgkoolide õppejõud, lisaks neile ettevõtjad. Samuti on koolituste ettevalmistajad ja läbiviijad nii ettevõtjad kui ka eri kõrgkoolide praktikud. Koolitustel lähtutakse õppijakesksest õpikäsitlusest.

Koolituste kalender

Koolitus	Aeg ja koht	Sihtrühm	Korraldaja
Uute tehnoloogiate kasutamine ettevõtlusõppes	16. ja 23. mai, Tallinn	Üld- ja kutsehariduse õpetajad, kes viivad läbi ettevõtlusõpet (juhendajad/õppejõud)	TLÜ
Mentorlus, mentorsuhe ja koostöö arendamine õppijate ettevõtlusmeeskondadega	19. aprill, Tartu; 20. aprill, Tallinn	Ettevõtjad, kes alustavad mentoritena õpilas- ja üliõpilasmeeskondade juhendamist	EBS
Intellektuaalne omand ettevõtlusõppes	5. mai, Tallinn	Kutse- ja kõrghariduse ettevõtlusõpetajad ja -õppejõud	TTÜ
Uute tehnoloogiate kasutamine ettevõtlusõppes	9. juuni, Tallinn	Kutse- ja kõrghariduse ettevõtlusõpetajad ja -õppejõud	TTÜ
Tehnikavaldkonna spetsiifika ettevõtlusõppes I ja II	1.-2. juuni, Tallinn	Kutse- ja kõrghariduse ettevõtlusõpetajad ja õppejõud	TTÜ
Mentorlus loomeetevõtlusõppes	26. jaanuar, 8.-9. aprill, 29. aprill, Viljandi	Loomemajanduse erialaõppejõud	TÜ
Projektipõhine praktika	10. mai ja 2. juuni, Tartu	Kutse- ja kõrghariduse erialaõppejõud, kes toetavad ettevõtlusõpet	TÜ
Loovustehnikad ettevõtlusõppes	6. ja 13. mai, Tartu	Kutse- ja üldhariduskoolide ettevõtlusõpetajad	TÜ
Tudengimeeskondi toetavate juhendajate koolitus - kuidas tudengeid tulemuslikult juhendada ja motiveerida?	7. ja 14. juuni, Tallinn	Algajad ettevõtlusõppejõud, kes juhivad õppurite tööd eelinkubatsiooniprotsessis	EBS
Põhikooli 7.-9. klassi programmide „Mina ja majandus“, „Mina ja ettevõtlus“ koolitused	31. märts – 1. aprill, Võru; 18.–19. aprill, Haapsalu	Ettevõtluse õpetajad	JA
Haridusprogrammi „Ettevõtlik kool“ koolitused	18. ja 20. aprillil Harjumaal; 14. aprillil Jõgevamaal; 5., 13. ja 19. aprillil ja 7. juunil Lääne-Virumaal; 1. aprillil Põlvamaal; 6. aprillil ja 5. mail Raplamaal; 5. aprillil Valgamaal	Ettevõtluse õpetajad	IVEK

Vaata lähemalt:

- ettevotlusope.edu.ee
- Junior Achievement Eesti koolituskalender: <http://www.ja.ee/mkoolitus>
- Ida-Viru Ettevõtluskeskuse haridusprogrammi „Ettevõtlik kool“ koolitused: <http://evkool.ee/ettevotlik-kool/>

Programmi õppereisid

- SA Innove korraldab üld- ja kutsehariduse ettevõtlusõppe õpetajate õppereisi 11.–13.05.2016 Leedsis, Inglismaale. Seal toimub rahvusvaheline konverents huvitavate ettekannete ja õpitubadega, kus jagatakse nii kogemusi kui ka praktilisi nõuandeid ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe uute meetodite rakendamiseks. Vt lähemalt: <http://www.3e2016.org/>.
- 30.05.–3.06. 2016 on partnerkõrgkoolide eelinkubatsiooniprogrammi arendajate õppereis Inglismaale, tutvumaks sealsete eelinkubatsiooni korraldajate parimate praktikatega.

PÕNEVAID TEGEVUSI ÕPILASTE JA ÜLIÕPILASTE

Eesti parim õpilasfirma 2015 Wooch Euroopa õpilasfirmade võistlusel.

Eelinkubatsiooni lõppvõistlused

Tallinna Tehnikaülikool, Mektory:

- **16. mai.** Ideekonkurss „How to Start Up 2016”

Tartu Ülikool, Ideelabor:

- **27. mai.** Äriideede lõppvõistlus „Kaleidoskoop”

Tallinna Ülikool:

- **7. juuni.** Loomeettevõtluse äriideede võistlus „Demo Day”

Loe lisaks: Loomeettevõtluse äriideede arendusprogramm, Tallinna Ülikool.

Junior Achievement Eesti:

- **16. jaanuar.** Õpilasfirmade liikmete koolitused Tartus, osales 90 õpilast.
- **Veebr–märts.** Põhikooli ettevõtlusmängu Creatlon III etapp.
- **9. aprill.** Eesti õpilasvõistluste parimate autasustamise aktus EBSis. Premeeriti videovõistluse ja Creatloni parimaid.
- **14. aprillil.** Eesti minifirmade võistlus 2016 Tallinnas. Võistlusest võtsid osa 7.–9. klasside õpilasfirmad.
- **11. mai.** Eesti õpilasfirmade võistlus 2016 Tartus.

Õpilasfirma J.B.A.A. stendi juures

KONTAKTID

Lähemalt programmist:

hm.ee/et/ettevotlusope
ettevotlusope.edu.ee
www.facebook.com/ettevotlusope/

Kontaktid:

Kristi Ploom

Haridus- ja Teadusministeeriumi programmijuht
Kristi.Ploom@hm.ee

Marge Täks

programmi sisujuht ning ettevõtlusõppe metoodika arendamise
ja õppevara koostamise tegevussuuna juht
Marge.Taks@ut.ee

Anneli Lorenz

ettevõtlusõppe asjatundjate täienduskoolituse tegevussuuna
ning teavituse ja tunnustuse tegevussuuna juht
Anneli.Lorenz@ut.ee

Katrin Kivisild

kooli ettevõtlikkuse ja praktilise ettevõtlusõppe toetamise tegevussuuna juht
Katrin.Kivisild@innove.ee

Piret Arusaar

kõrgkoolides ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe toetamise tegevussuuna juht
Piret.Arusaar@ut.ee

Mervi Raudsaar

ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe pädevuste arendamise tegevussuuna juht
Mervi.Raudsaar@ut.ee

Ines Kerikmäe

finantsjuht
Ines.Kerikmae@ut.ee

